

ประวัติและผลงาน

ประวัติสังเขป

อาจารย์พระพรหมพิจิตร (อู๋ ลาภานนท์) เกิดเมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2433 ตรงกับวันเสาร์ ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 ปีขาล โทศก จ.ศ. 1252 ภายหลังเปลี่ยนชื่อและนามสกุล ตามบรรดาศักดิ์ที่เลิกใช้เป็น นายพรหม พรหมพิจิตร และได้รับแต่งตั้งเป็นราชบัณฑิต ในวิชาวิจิตรศิลป สาขาจิตรกรรม สำนักศิลปกรรม สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ

การศึกษา

พ.ศ. 2443 ศึกษาหนังสือไทยที่โรงเรียนมหาพฤฒาราม

พ.ศ. 2447 เข้าศึกษาเป็นนักเรียนช่างเขียนในกรมโยธา กระทรวงโยธาธิการ โดยได้รับเงินเดือนเป็นเบี้ยเลี้ยงด้วย

การรับราชการ

พ.ศ. 2451 ได้รับการบรรจุเป็นช่างเขียนในกรมโยธา

พ.ศ. 2455 กรมโยธาเปลี่ยนนามเป็นกรมศิลปากร ย้ายมารับราชการในกรมศิลปากร สังกัดกระทรวงวัง

พ.ศ. 2468 ย้ายไปรับราชการในกรมรองงาน กระทรวงวัง เป็นเวลา 1 เดือน

พ.ศ. 2469 โอนไปรับราชการในหน้าที่อาจารย์แผนกศิลปากรสถานราชบัณฑิตยสภา

พ.ศ. 2476 ราชบัณฑิตยสภายุบโอนกิจการมาตั้งเป็นกรมศิลปากร สังกัดกระทรวงธรรมการ ย้ายมารับราชการในกรมศิลปากร

พ.ศ. 2493 เกษียณอายุราชการ ออกรับพระราชทานบำนาญ

ตำแหน่งราชการและหน้าที่พิเศษ

1. ช่างเขียนชั้น 4, 3, 2
2. ครูเอกชั้น 1 ประณีตศิลปกรรม
3. ช่างเอกชั้น 1 สถาปัตยกรรม

4. อาจารย์เอกสถาปัตยกรรม
5. สถาปนิก กองสถาปัตยกรรม
6. หัวหน้ากองประณีตศิลปกรรม
7. หัวหน้ากองหัตถศิลป
8. ที่ปรึกษาฝ่ายศิลป ประจำกรมศิลปากร
9. กรรมการสำนักวัฒนธรรมทางศิลปกรรม
10. อาจารย์พิเศษศิลปไทย ครูวาดเขียนเอก โรงเรียนเพาะช่าง
11. อาจารย์พิเศษคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
12. ผู้ก่อตั้งและดำรงตำแหน่ง คณบดีคนแรกของคณะสถาปัตยกรรมไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อ พ.ศ. 2498 (คือคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในปัจจุบัน)

ยศ บรรดาศักดิ์ และเครื่องราชอิสริยาภรณ์

พ.ศ. 2456 เป็นรองเสวกตรี ขุนบรรจงเลขา
พ.ศ. 2462 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย
พ.ศ. 2463 เป็นหลวงสมิทธิเลขา
พ.ศ. 2466 เป็นรองเสวกโท หลวงสมิทธิเลขา
พ.ศ. 2467 ได้รับพระราชทานเหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา
พ.ศ. 2471 เป็นรองอำมาตย์เอก พระพรหมพิจิตร
พ.ศ. 2480 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จัตุรถาภรณ์มงกุฎไทย และเหรียญจักรพรรดิมาลา
พ.ศ. 2482 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จัตุรถาภรณ์ช้างเผือก
พ.ศ. 2483 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตริตาภรณ์มงกุฎไทย
พ.ศ. 2485 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตริตาภรณ์ช้างเผือก

ชีวิตครอบครัว

สมรสกับพวงเพ็ญ เกิดบุตรด้วยกัน 2 คน คือ
1. พันเอก สมฤทธิ์ พรหมพิจิตร (ถึงแก่กรรม)
2. พันเอก กัมพล พรหมพิจิตร

อาจารย์พระพรหมพิจิตร ป่วยเป็นโรคหัวใจพิการ ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2508 สิริชนมายุได้ 75 ปี และได้รับพระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุวัดจักรวรรดิราชาวาส กรุงเทพมหานคร วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2508

ผลงานอนุสรณ์ที่สำคัญ

อาจารย์ พระพรหมพิจิตร เป็นผู้มีฝีมือความสามารถรอบรู้ในเชิงช่างศิลปะหลายสาขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรมไทย ปรากฏผลงานทั้งที่ปฏิบัติด้วยตนเองหรือให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนออกแบบให้แก่ทางราชการไว้อย่างมากมาย ซึ่งพอจะรวบรวมนำมากล่าวได้เพียงส่วนหนึ่ง ดังต่อไปนี้ :-

1. เขียนตำรา "พุทธศิลปสถาปัตยกรรม" ภาคต้น
2. ออกแบบก่อสร้าง ศาลาโรงธรรม วัดพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
3. ออกแบบก่อสร้างและวางผังอาคารหลัก วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน กรุงเทพมหานคร
4. ออกแบบก่อสร้าง ศาลาการเปรียญ เมรุ หอระฆัง ซุ้มประตู วัดจักรวรรดิราชาวาส กรุงเทพมหานคร
5. ออกแบบก่อสร้างศาลาการเปรียญ และรั้วด้านหน้าวัดปทุมคงคา กรุงเทพมหานคร
6. ออกแบบก่อสร้างศาลาการเปรียญ และเมรุวัดไตรมิตรวิทยาราม กรุงเทพมหานคร
7. ออกแบบก่อสร้างศาลาการเปรียญวัดอินทรวิหาร บางขุนพรหม กรุงเทพมหานคร
8. ออกแบบก่อสร้างหอระฆัง วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร
9. ออกแบบก่อสร้างพระอุโบสถ วัดมณฑป จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
10. ออกแบบก่อสร้างศาลาการเปรียญ และรั้วกั้นเขตสังฆาวาส วัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม
11. ออกแบบก่อสร้างพระเจดีย์ยุทธหัตถี จังหวัดสุพรรณบุรี
12. ออกแบบก่อสร้างหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
13. ออกแบบก่อสร้างพระเมรุมาศถวายพระเพลิงพระบรมศพ รัชกาลที่ 8

14 ออกแบบพระเมรุมาศถวายพระเพลิงพระบรมศพ
สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ณ ท้องสนามหลวง

15. ออกแบบก่อสร้างอาคารประกอบพิธีฉลอง 25 พุทธศตวรรษ ณ ท้องสนามหลวง

16. ออกแบบก่อสร้างศาลาไทย จัดแสดงงาน ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส

17. ออกแบบก่อสร้างซุ้มประตูสวัสดิโสภา ทางเข้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

18. ออกแบบก่อสร้างซุ้มประตูดุสิตศาสดา ในพระบรมมหาราชวัง

19. ออกแบบห้องเก็บพระอัฐิพระบรมวงศานุวงศ์ รวมทั้งการตกแต่งภายใน ที่หอพระนาค วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

20. ออกแบบก่อสร้างอนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์ฯ จังหวัดตรัง

21. ออกแบบดวงตราพระคเณศ ประจำกรมศิลปากร

22. ออกแบบตราเครื่องหมายประจำกระทรวง ทบวง กรม และจังหวัดต่าง ๆ หลายจังหวัด

23. ออกแบบปรับปรุงตราประจำตัวของเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว. เปีย มาลากุล)

24. ออกแบบม่านเทพนม หน้าเวทีโรงละครแห่งชาติ

25. ออกแบบพระโกศทองคำบรรจุพระบรมอัฐิ รัชกาลที่ 8 ฯลฯ

นอกจากนี้ในวัยหนุ่ม อาจารย์พระพรหมพิจิตร ยังเป็นลูกมือช่วยคัดลอกลงเส้นในงานออกแบบเขียนลาย รวมทั้งทำหน้าที่ควบคุมการก่อสร้างต่าง ๆ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ตามที่ได้รับสั่งมอบหมายให้กระทำจนสำเร็จผลเรียบร้อยด้วยดีทุกครั้ง และเป็นศิษย์ที่สมเด็จครูทรงโปรดปรานพอพระทัย เรียกหาใช้สอยอย่างใกล้ชิดผู้หนึ่ง